

STICHTING **Ir. D.C. van Schaik**
BEHEER ONDERAARDSE KALKSTEENGROEVEN

Aanslagen

De laatste steunpilaar is nog niet zo lang in Uw bezit en hier is nummer 11 alweer. Nummer tien rolde een beetje laat van de persen, vandaar. We streven er naar twee maal per jaar, in april en augustus, een steunpilaar te laten verschijnen. Dus nummer 11 is op tijd. In deze onrustige tijd van aanslagen en geweld worden ook onze groeven geteisterd door geweld dat hun wordt aangedaan. Met regelmaat van de klok worden de hekwerken opgezaagd, de sloten stuk geslagen of doorgesneden en muren doorgebroken. Dat was vroeger ook al zo. Eens te meer is bewezen dat een stichting als de onze bittere noodzaak is voor het langdurig behoud van de mergelgroeven in onze regio. Kwam het vroeger nog al eens voor dat een opengebroken groeve vaak weken of maanden lang open lag, tegenwoordig wordt hij meestal alweer binnen 24 uur gesloten door de mannen van onze technische commissie. Veel berglopers zijn ooit begonnen met het illegaal bezoeken van mergelgroeven. De spanning van verboden fruit en een hang naar het onbekende dreef de meesten van ons in onze tienertijd ondergronds. Het avontuur lonkte en de interesse voor de groeve als object kwam automatisch. Weinigen van ons zullen ooit de spuitbus verf gebruikt hebben om hun namen op de historische wanden te zetten en weinigen van ons zullen ooit voor duizenden euro's schade hebben veroorzaakt. Zij die dat wel deden, zijn nu hopelijk bekeerd. Tegenwoordig kampen we met een andere situatie. De sfeer van het illegale berglopen is anders geworden. Bij velen is de waardering voor het ondergrondse er niet en geldt de onderwereld als plaats waar zaken geschieden die het daglicht niet kunnen verdragen en dat is jammer. Zonder moraliserend te zijn valt te constateren dat de onschuld uit het avontuur is verdwenen. Kattekwaad is vandalisme geworden. Inbraken in groeven zijn helaas maar al te vaak aanslagen geworden op ons cultureel erfgoed, omdat illegale bezoekers nogal eens onherstelbare schade aanbrengen aan het historische groevenlandschap.

Samen met de Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven werken wij aan het stimuleren van een meer algemeen bewustzijn ten aanzien van de waarde van die onderaardse wereld. Met Uw steun aan onze stichting draagt U Uw steentje bij in het verspreiden van dat broodnodige respect voor het regionale verleden en een aanslag op Uw beurs is die steun niet. Het enige dat wij U willen vragen is; Vertel het Uw vrienden, kennissen en familie. Laat ook anderen zien dat U respect heeft voor de mergelgroeven. De groeiende ondersteuning van onze activiteiten door een breed scala aan mensen, bedrijven en instellingen zijn het bewijs dat het werkt. Veel leesplezier dus met deze steunpilaar met wederom interessante verhalen die U weer verder kunt vertellen.

De redactie.

Uitnodiging aan onze steunpilaren

Op zaterdag 24 september zal bij Groeve de Keel onze zesde Groevendag gehouden worden voor alle “vrienden”, vrijwilligers en sponsors van de stichting. Zoals inmiddels traditie, zal op zaterdag 24 september een rondleiding gegeven worden in deze groeve. In deze Steunpilaar vind U tevens een begeleidend artikel over deze groeve. U kunt zich op deze manier reeds inlezen, of mocht U helaas niet in de gelegenheid zijn onze Groevendag te bezoeken, dan kunt U op papier al een beetje meegenieten van deze toch ook weer bijzondere berg. Natuurlijk is ook Groeve de Keel een bijzondere berg, dat zijn voor ons alle groeven. Deze groeve is namelijk pas een jaar bij ons in beheer en is de eerste groeve op Belgisch grondgebied. Technisch gezien dan, want de ingangen bevinden zich op Belgisch grondgebied. Het grootste deel van de groeve bevindt zich op Nederlands grondgebied. Verder is het onze grootste groeve qua oppervlakte en onze hoogste groeve in ganghoogte. In totaal 6.2 kilometer gangen, soms wel tot 8 meter hoog. Zoals gezegd is dit een uitnodiging. Op zaterdag 24 september 2005 bent U dus allen van harte welkom bij Groeve de Keel. Een kaartje waar deze groeve te vinden is, vind U bijgevoegd in deze Steunpilaar. Parkeren kunt U, zoals op de kaart aangegeven, op de parkeerplaats aan de Schoolstraat/Bejats in Kanne. Van daaruit is het een stevige wandeling langs het kanaal tot aan de ingang. Er

zal voor vervoer gezorgd worden voor personen die lastig ter been zijn. LET OP! Het is niet mogelijk van de Muizenbergweg af te dalen naar de ingang.

Agenda:

14:30 - 15:00	Ontvangst bij de ingang van Groeve de Keel
15:00 - 17:00	Rondleiding
17:00	Einde groevendag 2005.

In verband met de organisatie vragen wij u of u zich vooraf wilt aanmelden als u aan deze Groevendag wilt deelnemen. Dit kan schriftelijk door middel van een briefje naar het secretariaat: Postbus 2235, 6201 HA Maastricht, per fax naar 043-3672585, telefonisch bij de voorzitter: Joep Orbons 043-3618793 of per e-mail: info@vanschaikstichting.nl.

Wij hopen u op deze Groevendag op 24 september aanstaande. te mogen verwelkomen en U daarbij als dank voor uw steun het afgelopen jaar deze bijzondere rondleiding te geven.

Het Bestuur.

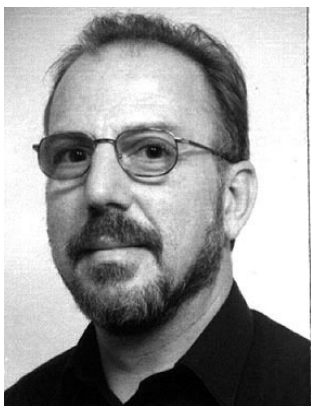

Wat is er gebeurd sinds de laatste steunpilaar

Zoals in iedere Steunpilaar geven wij U een overzicht van hetgeen er binnen de stichting gebeurd is sinds het verschijnen van de vorige Steunpilaar. En omdat de vorige Steunpilaar pas recent is uitgekomen, is er dus niet zoveel gebeurd. Toch zijn er een paar zaken die de laatste maanden gespeeld hebben. De ingangen blijven last hebben van toenemend vandalisme. Er zijn weer enkele inbraken geweest waarvan we iedere keer bij de politie aangifte hebben gedaan. Inmiddels neemt de politie het vandalisme bij de groeven hoog op en er wordt samengewerkt om dit vandalisme te stoppen. Een voorbeeld van het vandalisme van de afgelopen zomer was de graffiti die al na 2 dagen op de pas geschilderde ingang van Groeve de Keel werd aangetroffen.

Wim kneepkens wordt de nieuwe groevenwacht

De Stichting heeft een nieuwe vrijwilliger erbij, te weten Wim Kneepkens die als Groevenwacht gaat functioneren. De Groevenwacht is een nieuwe functie binnen de stichting die ontstaan is na intensief contact met enkele groeveneigenaren. De Van Schaikstichting huurt groeven van groeveneigenaren. Iedere groeve heeft een beheerder die

de toegang tot de groeve regelt en die zorgt dat de groeve in goede staat blijft verkeren. Dit is als sinds 1981 zo en het bevat prima gezien het respectabele aantal van 15 groeven die inmiddels bij onze stichting in beheer zijn. In contacten met groeveneigenaren is echter gebleken dat bij meerdere mensen de behoefte bestaat aan een andere vorm van groevenbeheer.

Het betreft eigenaren die zelf de groeve in beheer/gebruik hebben en hulp nodig hebben bij het beheren van hun groeve. Het betreft merendeels kleine groeven die bij particulieren in, bijvoorbeeld, de achtertuin te vinden zijn. De Van Schaikstichting wil deze eigenaren ook graag van dienst zijn en heeft daarom de functie van Groevenwacht ingesteld. Deze Groevenwacht heeft meerdere groeven onder zijn hoede en heeft enkele taken en zijn taken bestaan uit het één of twee maal per jaar bezoeken van de groeve met de eigenaar. Als de eigenaar hulp nodig heeft, is de Groevenwacht het eerste aanspreekpunt. Onderzoekers die één van deze groeven willen bezoeken, kunnen de Groevenwacht daar op aanspreken. De Groevenwacht kan dan met de eigenaar afspraken maken. Op dit moment wordt met enkele eigenaren gesproken over deze nieuwe vorm van groevenbeheer. De Groevenwacht zal in de komende tijd meerdere groeven onder zijn hoede hebben. Wij wensen Wim in ieder geval veel plezier met deze nieuwe taak.

Educatieve website

De Van Schaikstichting krijgt geregeld vragen van kinderen en volwassenen over mergel, mergelgrotten, rondleidingen enzovoort. Om deze vragen te beantwoorden, is samen met de SOK een speciale website opgezet. Het website-adres luidt: www.mergelgrot.nl. Deze website is opgezet met de bedoeling jeugd tussen 10 en 16 jaar te informeren over mergel, mergelgroeven en alles dat er mee te maken heeft. De website is opgezet met als basis "vragen". Op de beginpagina staan een hele serie vragen die is samengesteld uit de meest voorkomende vragen die wij regelmatig ontvangen. Door op de vraag te klikken, wordt het antwoord gegeven. Wij hopen dat deze website veel informatie geeft die gebruikt kan worden in werkstukken of als voorbereiding voor een bezoek. Uiteraard is een van de vragen "Zijn er links naar websites met meer informatie?". De vraag leidt naar een lijst van websites over mergelgroeven van o.a. enkele SOK leden. De redactie van deze website is in handen van Joep Orbons. De website is nog stevig in opbouw maar bevat wel al een aantal leuke vragen en veel foto's. Iedereen die een leuke en zinnige vraag kent en deze wil uitwerken met teksten en foto's is welkom om dit te doen.

Restauratie project ingangen

De SOK heeft met 35 leden tussen 2002 en 2004 een inventarisatie gemaakt van alle ingangen van mergelgroeven in het Nederlands deel van het mergelland. Dit project stond onder leiding van Joep Orbons, werd gesteund door de Stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen in Limburg (IKL) en is afgelopen januari met een presentatie en een rapport afgesloten. Bij deze presentatie was het bestuur van de Van Schaikstichting ook aanwezig. Uit het rapport blijkt dat in het Nederlands deel van het Mergelland 287 groeven te vinden zijn met in totaal 556 ingangen en een totale oppervlakte van 368 hectare. Deze zijn gelegen in 9 gemeenten met in totaal 198 verschillende eigenaren. Een van de aanbevelingen van dit rapport was dat van de 556 ingangen er 207 een restauratiebeurt nodig hebben. Inmiddels zijn de aanbevelingen van dit rapport door Joep Orbons voor het IKL verwerkt tot een werkschema waarbij ongeveer 50 ingangen gerestaureerd zullen worden. Voor deze eerste restauratie is door de Europese Gemeenschap, de provincie Limburg en de PostcodeLoterij een bedrag van € 500.000 beschikbaar gesteld aan het IKL. Het IKL is op dit moment bezig deze serie ingangen te restaureren. Hieronder alvast een aantal resultaten van deze restauratie:

- Van 8 groeven zijn de poorten geschilderd waaronder Groeve Einde Plenkertweg, Ravensboschgroeve, Kleinberggroeve Noord en Zuid en het Paulusbergske 3
- Het Croateloak in Craubeek is voorzien van een nieuwe ingang.
- De groeven Berkelstraat 28-30 en de Grafkelder

Loisel, beide in Valkenburg, zijn opgeruimd, het aanwezige afval en puin is afgevoerd.

- Er zijn enkele groeven open gegraven waar op dit moment gewerkt wordt om er een hekwerk met poortje voor te zetten.
- Bij de Katakomben in Valkenburg is een grote restauratie begonnen om de drie ingangen weer in oude luister te herstellen.
- Op het moment van verschijnen van deze SOK-INFO zal gewerkt worden om de poortjes van de Apostelgroeve, Nieuwe groeve en Roothergroeve te

vergroten zodat zonder bukken de groeve betreden kan worden.

In het geval van enkele andere groeven zijn werkzaamheden in voorbereiding die dit najaar, winter en komend voorjaar uitgevoerd zullen worden. Van een aantal groeven wordt met de eigenaren overlegd om het beheer van deze groeven over te dragen aan de Van Schaïkstichting. In de volgende Steunpilaar zal opnieuw verslag gedaan worden van de vorderingen van dit restauratie-project.

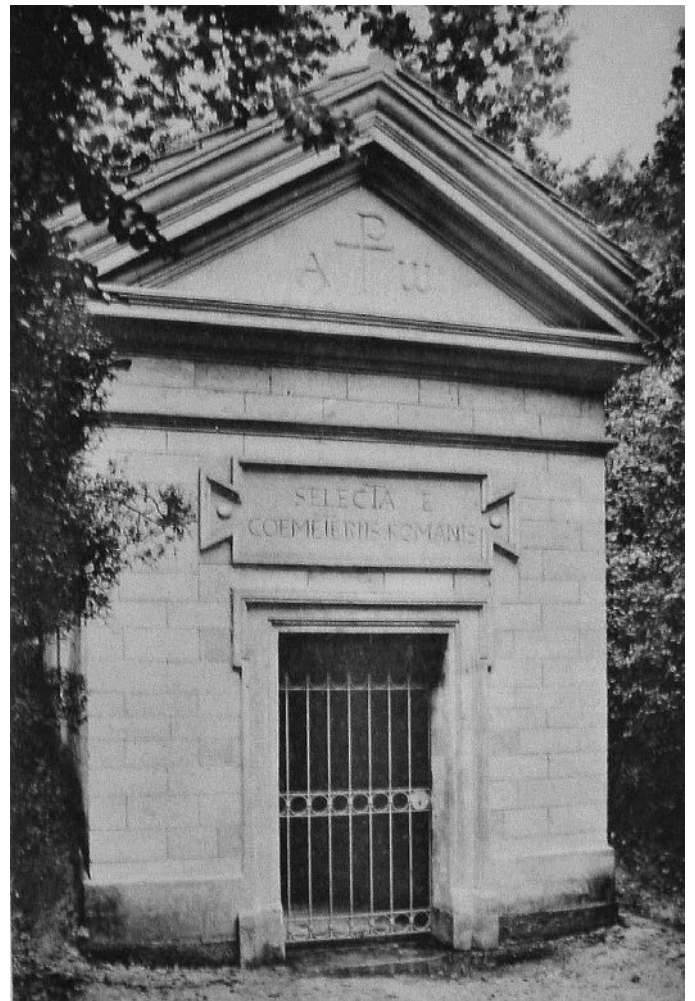
Een vergeten monumentje op het Rotspark

door Jacquo Silvertant

Zo begon ik exact 13 jaar geleden een artikel in het tijdschrift Geulrand. Het artikel, dat hieronder volgt, ging over het tempeltje op het Rotspark in Valkenburg dat ooit had gediend als prestatieuze ingang naar de lager gelegen Romeinse Katakomben. Ik signaleerde in het artikel dat het monumentale gebouw er verloederd bij lag en dat het doodzonde zou zijn wanneer het, net als zoveel mooie Valkenburgse zaken uit het verleden, als gevolg van culturele armoede zou verdwijnen. Vorige maand ging het restauratieproject groeveningangen van het IKL van start. Het project dat door onze stichting en de SOK werd aangezwengeld zal in eerste instantie de restauratie van 50 ingangen onder handen nemen. De oude ingang naar de Katakomben is er één van en daar ben ik als Valkenburger zeer mee in mijn nopjes en als lid van de stichting en de SOK zelfs erg trots op. Dertien jaar geleden had ik niet durven hopen dat ik de tempel op het Rotspark ooit nog eens in originele staat zou kunnen aanschouwen. Over niet al te lange tijd is het dan zover.

Geulrand 39 - juli 1992.

Alles van waarde is weerloos. Kent U die uitdrukking? Alles van waarde is weerloos en gaat daarom verloren. Natuurlijk niet alles, maar wel veel. Waarde is natuurlijk betrekkelijk; de één vindt dit waardevol, de ander dat. Valkenburg verliest dingen die van waarde zijn of heeft ze inmiddels verloren. Van waarde voor Valkenburg als toeristenoord. Veel pracht en praal waarmee het Geulstadje aan het einde van de vorige eeuw toeristen trok en minstens net zo veel attracties en voorzieningen uit het begin van deze eeuw vervielen vanaf de jaren zestig tot objecten die al na een vluchtige blik een beschamende indruk achterlieten. Het Rotspark is hierin al zijn facetten een toonbeeld van. Zo ging het Openluchttheater in al zijn glorie ten onder, de Reuzentrap die vanuit de Gemeentegrot naar dit theater omhoog klom en het mini-atuurdorp verdwenen. Restaurant "Het Rotspark" met zijn fantastisch uitzicht en unieke terras en natuurlijk het Rotspark zelf in de hoedanigheid van mondain wandel-

park behoren tot het verleden. Goed, het Openluchttheater is inmiddels hersteld, maar het mist veel van de oude glorie. Wellicht liggen de oorzaken van dit alles in geldgebrek, verlegging van prioriteiten, veranderend cultuurbeleid of misschien wel wanbeleid. Het doet er vandaag de dag eigenlijk niet meer toe. De schade is schijnbaar onherstelbaar, cultuur mag nog steeds niets kosten als er te weinig opbrengst tegenover staat en vrijwilligers zijn zeldzaam. Dit ietwat belerend betoog is wellicht de bekende open deur die wordt ingetrapt, maar zeker noodzakelijk om aan te geven hoe verhalen als onderstaand tot stand

komen. Voorliggend artikel gaat namelijk over het laatst overgebleven object in het Rotspark, dat begin deze eeuw met veel prestige werd geopend. Ik bedoel hier de ingang naar het eertse gedeelte van de Valkenburgse “Romeinsche Katakomben”.

Het idee om in Valkenburg de mooiste en belangrijkste grafmonumenten en kapellen uit de Katakomben te Rome na te bouwen, kwam oorspronkelijk van Jan Diepen. In het najaar van 1909 reisde hij af naar Rome om daar onderzoek te doen en in contact te treden met de voornaamste onderzoekers op het gebied van de Katakombenvorsing. In Rome kreeg hij alle medewerking, hetgeen onontbeerlijk bleek voor de voortgang en uiteindelijke uitvoering van het project. Diepen werd zelfs ontvangen bij Paus Pius X tijdens een persoonlijke audiëntie waar de Paus zijn onvoorwaardelijke goedkeuring verleende aan Diepen's plannen. Kort na zijn reis naar Italië begon Diepen met de werkelijke aanleg van de Valkenburgse “Romeinsche Katakomben”. Het grote voordeel dat Valkenburg had boven Rome was de geringe afstand tussen de verschillende objecten. In Rome moest men soms kilometers afleggen om alle mooie en bijzondere dingen te zien. Het enige verschil in ondergronds landschap is dat in Rome de grond uit bruine tufsteen bestaat, terwijl Valkenburg de karakteristieke mergel kent die geel van kleur is. Voorts is de deklaag in Rome aan-

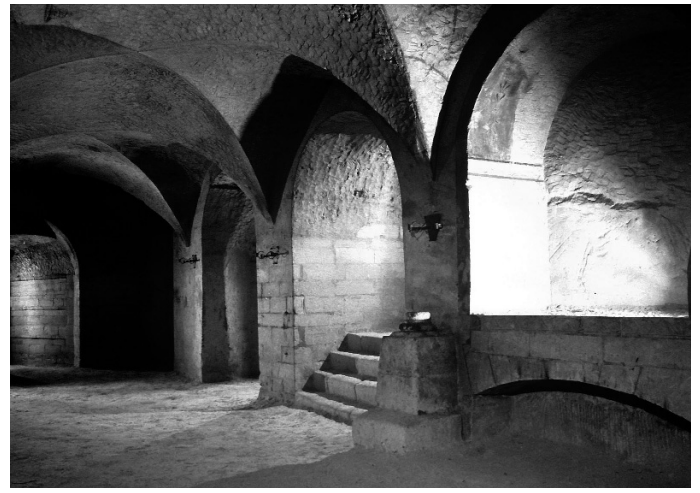
zienlijk dunner. Tussen 1909 en 1913 werd met volle kracht gewerkt aan het geheel dat we nu kennen als de “Romeinsche Katakomben”. De ingang ligt tegenwoordig verscholen in het donkerste stukje van de Plenkertstraat, in de schaduw van de bierbrouwerij. In 1913, toen alles zo goed als klaar was, sprak men vol trots over het project:

“Er wordt in de Romeinsche doodenstad weinig aangetroffen, dat indruk op den beschouwer maakt en zijn belangstelling boeit, of hij vindt 't in Valkenburg terug.”

Valkenburg bezit met de katakomben een voor Europese begrippen en zelfs wereldwijd waarlijk waardevol en uniek archeologisch monument, dat er in geslaagd is om beter dan welk museum dan ook een sfeer en beeld te creëren gelijk aan die in Rome. De Valkenburgse katakomben zijn een naslagwerk voor de beeldvorming ten aanzien van de Christelijke graf- en leefcultuur uit de tijd dat het Christendom nog slechts een religie was zoals zovele. De kracht van de Christelijke overtuiging maakte van het Christendom, in de tijd dat dit geloof in Rome verboden was, een zowel letterlijk als figuurlijk levendige ondergrondse beweging die zou uitgroeien tot de grootste op deze aarde. In het Polferbos, ook wel het Rotspark genoemd, ligt tussen de brouwerij en het wandelpad hoger op de helling een tempelvormig gebouwtje. Tegenwoordig is het overwoekerd met struiken en een

zwarte boom heeft bij zijn val het tempeltje op een haar na gemist. Een zware deur versperde ooit de ingang, maar overal langs deur-en raamkozijnen zijn gaten geslagen en het dak is gammel. In de wildernis die men ervaart wanneer men door het struikgewas het gebouwtje probeert te bereiken, werd op 12 juni 1910 met veel prestige het eerste gedeelte van de Valkenburgse katakomben geopend. Tal van hooggeplaatste gasten waren voor de opening naar Valkenburg gekomen om het wonder te aanschouwen. Ook nu kan men nog wel iets proeven van die glorieuze dag als men door de bouwval heen ziet hoe gracieus het gebouwtje er in het verleden bij heeft gelegen. Onder de klimop waarmee de muren zijn begroeid prijkt nog steeds een tweetal inscripties. In het fronton het Christusmonogram met de alfa en de omega, de eerste en de laatste letter van het Griekse alfabet, het begin en het einde. Om nu te zeggen dat dit symbolisch is voor het gebouw ligt misschien wat voor de hand, maar toch. Boven de ingang staat plechtig: “Selecta e coemeteriis

romanis”, hetgeen aangeeft wat de Valkenburgse katakomben zijn, namelijk een bloemlezing uit de verschillende katakomben van Rome. Dit ingangstempeltje is een getrouwe weergave van de ingang naar de Damasuskatakomben te Rome. Wanneer we tegenwoordig het gebouwtje betreden is door alle verval heen nog goed de strakheid en eenvoud te zien van de klassieke bouwstijl. In het midden van de rechthoekige ruimte in het inwendige van het tempeltje gaat een trap de diepte in. Deze trap wordt hier en daar onderbroken door terrassen - voor het gemak van de bezoeker, zo blijkt uit een vroege toeristengids. Via deze trap kon men vroeger de katakomben betreden. Tegenwoordig heeft men aan de voet van de trap een dikke muur aangebracht die inbrekers moet weren. Ter versteviging heeft men hier tegenaan nog een gietijzeren hek gelast. Vergeefs, zo is gebleken. Onverlaten hebben het hek geforceerd en de muur proberen te doordringen. De trap ligt bezaaid met rotzooi. Boven aan de trap ligt zelf nog het oorspronkelijke gietijzeren hek dat het tempeltje ooit afsloot. Oude foto's bewijzen dit. Onder de rommel en het zand in de gang werd tijdens het onderzoek voor dit artikel een gegraveerde stenen plaat aangetroffen die voorzien was van een Griekse tekst en Christelijke symbolieken. Gelukkig nog redelijk onbeschadigd na al die jaren van vandalisme. De plaat bleef bewaard en is inmiddels geretourneerd aan de Katakombenstichting. Toch jammer dat het gebouwtje en de gang, hun omgeving en functie zoals ze bij de opening waren niet geretourneerd kunnen worden.

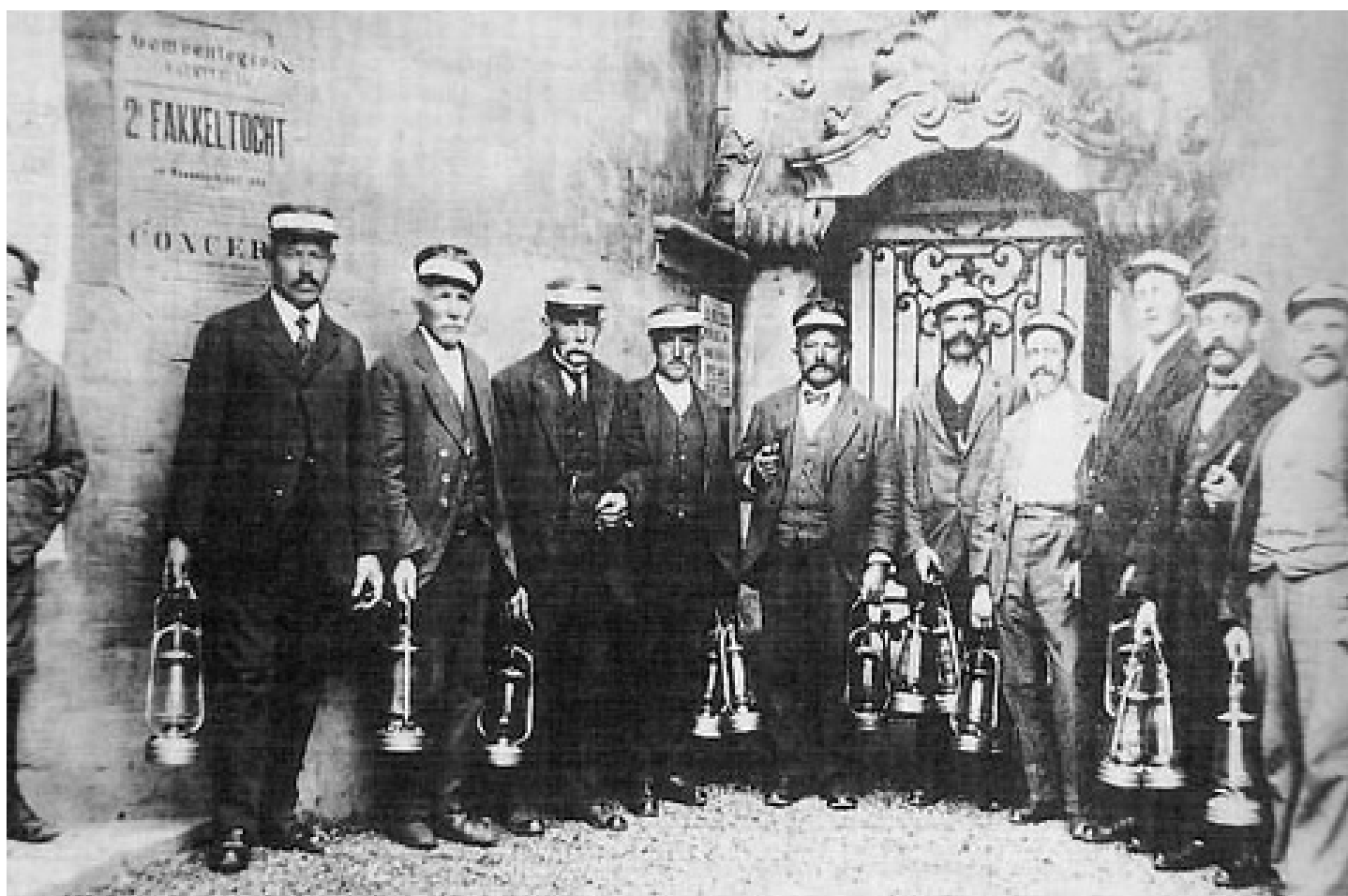
Literatuur:

- Anonymus, De Romeinse katakomben te Valkenburg (Valkenburg 1922).
- L.Koch S.J., Die Römische Katakomben in Valkenburg (Aachen z.j.).
- J.Krijn, “De katakomben van Valkenburg”, Verhandelingen van de Algemene Katholieke Vlaamse Hoogeschooluitbreiding (Antwerpen 1912).

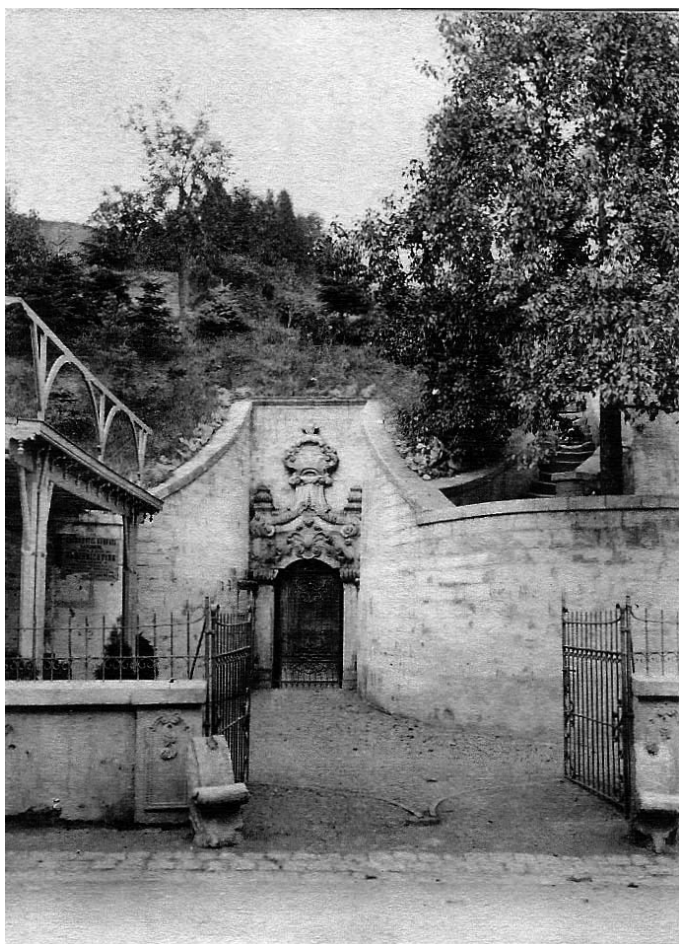
De gemeentegrot in oude foto's

Blokbreker met blokkar ca. 1890

Statiefoto van de gidsen ca. 1920

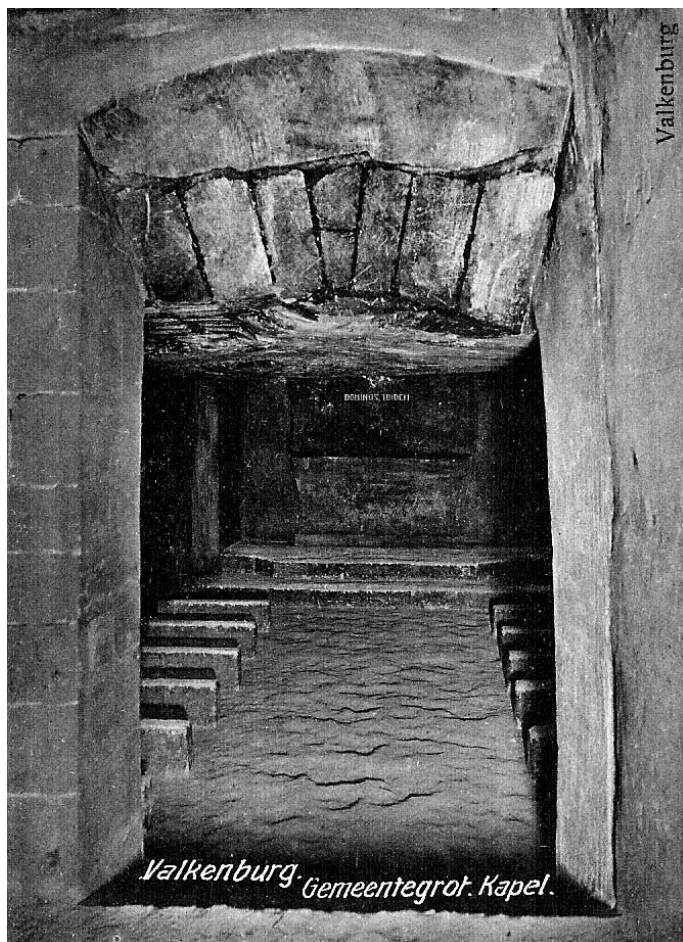
Ingang Cauberg ca. 1900

Romeinsgedeelte ca. 1900

Boven: De Reuzentrap op het Rotspark naar het Romeinsgedeelte ca. 1910. Rechts: De kapel ca. 1910

Het onderaardse meer

Werkfront ca. 1910

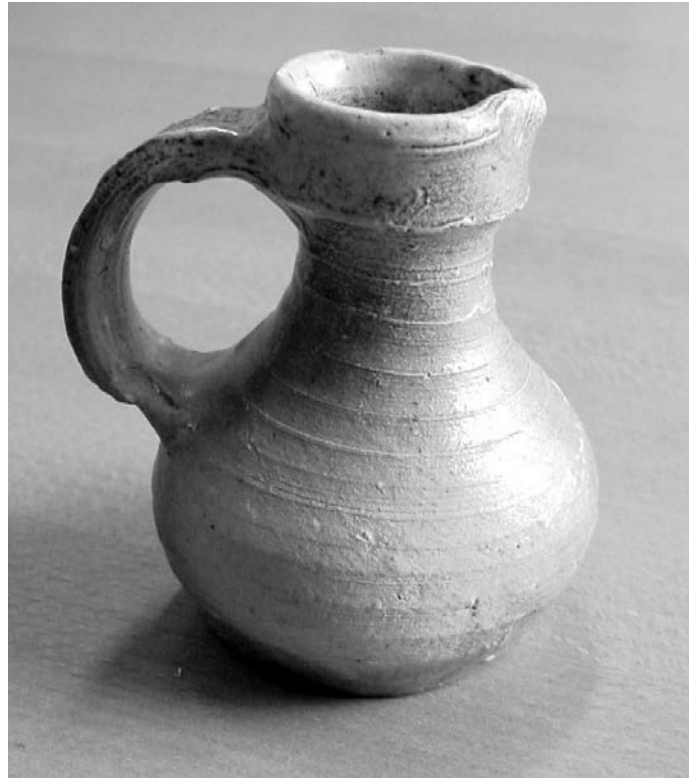

Boven: Landschap Gemeentegrot ca. 1950. Onder: Rondleiding 1954

Middeleeuws oliekannetje

Een tijdje geleden werd tijdens werkzaamheden in de Fluweelengrot in Valkenburg een bijzondere vondst gedaan. Middeleeuwse olielampjes uit keramiek zijn wel eens in een groeve gevonden. Het gaat dan meestal om bruin geglazuurde “sjmout lempkes” van aardewerk uit het plaatsje Raeren. Deze lampjes werden niet alleen in de berg gebruikt, maar ook gewoon in het dagelijks leven. Er zijn er dan ook duizenden van gemaakt. Vaak hebben grotonderzoekers gespeculeerd over de verlichting van de middeleeuwse blokbreker. De olielampjes kennen we dus, maar hoe zat het met die olie? Op een meter of vier hoogte, in een voor net onder het plafond van de groeve werd bij het metselen van een ondersteuningsmuur een klein kruikje gevonden van hetzelfde soort aardewerk als waarvan de lampjes gemaakt werden. Het is een centimeter of tien hoog en diende voor het bewaren van de olie voor de sjmout lempkes. Het bijbehorende lampje werd helaas niet gevonden. De blokbreker moest immers nog zijn weg naar buiten vinden. Het aardewerk stamt uit de periode omstreeks het jaar 1550. Deze vondst bewijst maar weer eens dat hoe vaak een groeve ook onderzocht of belopen is er altijd een kans is dat iets nieuws ontdekt wordt.

Groeve de Keel en de Van Schaik stichting

door Luck Walschot

Aan de trekweg langs het Albertkanaal tussen Kanne en Vroenhoven liggen twee groeven die de Keel genoemd worden. De Kleine Keel die in verbinding staat met de Boschberg en de Grote Keel. De Grote Keel behoort tot de grotere groeven met een ganglengte van ongeveer 6,5 km over een oppervlakte van 2,5 hectaren. De groeve is gedeeltelijk op Nederlands grondgebied gelegen en in vier verschillende niveaus ontgonnen. Omdat de groeve-ingang op Belgisch grondgebied ligt, namelijk op het terrein van de Dienst voor de Scheepvaart, moesten er met deze dienst contacten gelegd worden om de groeve toe te kunnen voegen aan het beheer van de Stichting Ir.D.C.van Schaik. De eerste contacten werden door Ton Breuls in 2003 informeel gelegd met een van de rayonchefs. In februari 2004 stuurde hij een brief naar de directie van de Dienst voor de Scheepvaart en na heel wat briefwisselingen en gesprekken werd uiteindelijk op 30 juni 2004 het huurcontract ondertekend. Op 16 juli, tijdens het afscheidsfeest van Ton Breuls als voorzitter van de S.O.K., heeft Ton de groeve officieel aan de Stichting Ir.D.C.van Schaik overgedragen. Op 11 november werd Luck Walschot als beheerder aangesteld om met een zelf samen te stellen groep de door illegale bezoekers geteisterde Keel te beheren. Ondertussen is door Keelbeheergroep en andere enthousiaste berglopers gedurende drie werkdagen enorm veel werk verricht. Zondag 22 januari inventariseerde de Keelgroep al het puin dat uit de groeve verwijderd kon worden, daarbij zorgvuldig in

kaart brengend wat zeker moest blijven liggen; de zogenaamde groeve-eigen zaken. Zondag 24 april was de gróóóte opruimdag en niet minder dan 25 enthousiaste grotliefhebbers waren aanwezig om letterlijk de handen uit de mouwen te steken. Zelfs een echt trekpaard was aanwezig om zware lasten te verplaatsen. Onder anderen Joep en Luck werden door de Fell-pony van Simone verplaatst. Rond de middag werden alle vrijwilligers voorzien van een puik verzorgde lunch. Peter Jennekens stootte tijdens het opruimen zowaar op een geldschat uit de vorige eeuw, een achttal munten uit een reeds verlopen florijnen tijdperk. Na even tellen bleek het precies 23 gulden te zijn. Pas rond 5 uur vertrokken de laatste medewerkers. Na de werkdag in de Flesschenberg, de Scheuldergroeve en de eerste opruimdag in de Keel lijkt het voor sommigen bijna een verslaving te worden. Bij wijze van grap werd er wel eens de verdenking uitgesproken dat de hoge opkomst te danken is aan de uitgebreide buffetten verzorgd door Wil en Carla Ramakers. Marcel Weiland legde alles op video vast. De 5de mei stond in het (petromax)licht van de RHWZ (reddingshonden werkgroep Zeeland). Al enkele jaren trainen zij ergens in een grot, ditmaal was het de Keel waar de honden slachtoffers moesten opsporen die in de berg verstopt werden. De jongste maar zeer enthousiaste deelnemers waren Orbons junior en Walschot minor die door de honden werden "gered". Zondag 22 mei was de club weer compleet voor een tweede opruimdag ook

nu was de opkomst weer talrijk. Degene die reeds deelnamen aan deze dagen en de sfeer kennen, zullen zich zeker weer aanmelden voor volgende werkdagen. Lege flessen, blikken, kartons, plastic zakken, oud ijzer en heel veel andere rommel, in totaal meer dan honderd vuilniszakken, werden verzameld bij de ingang. De Gemeente Riemst heeft aangeboden al het verzamelde vuil af te voeren. Wat zo zorgvuldig in honderd zakken was verzameld bleek wel eerst gescheiden te moeten worden. Daar heeft de schrijver dezes zich dan ook dagen mee bezig gehouden en uiteindelijk was op zaterdag 4 juni het groot transport. Honderden kilo's ijzer, schroot, blik, plastic, enz. werden door mede Sokker Philip Duchateau van de Gemeente Riemst en een vijftal vrijwilligers in twee ritten per gemeentevrachtwagen naar het containerpark afgevoerd. Een klein restant wacht nog op transport dat een dezer dagen zal plaats vinden. De berg is in ieder geval weer schoon. Ook de buitenkant van de Keel werd door medewerkers van de Keelgroep aangepakt. Op vrijdag 1 juli werd de met grafitti besmeurde lelijke grijze betonblokkenwand in mergelkleur geleverd. Enkele dagen later stond er alweer een één meter lange grafitti-tag op de vers geschilderde muur. Maar niet voor lang want de wand kan nu probleemloos worden bijgeleverd. Groeve De Keel, is genoemd naar buurtschap het Keelveld (kadastraal) in de volksmond "de Keel" (in 1532 beschreven als "Aan de Keele Van Montenaeken" *1) dat boven de groeve lag tot

de aanleg en verbreding van het Albertkanaal. Groeve de Keel bestaat uit een viertal niveaus ontstaan uit drie los van elkaar gelegen ontginningen die zijn samengevoegd tot één geheel door het maken van verbindingsgangen en schachten. De ons bekende huidige grote ingang is pas ontstaan na de aanleg van het Albertkanaal (1930-1936) en heeft sindsdien dienst gedaan als hoofdingang. Het stelsel dat heden toegankelijk is via de huidige hoofdingang is het laagst gelegen, het grootste van omvang en tevens het jongste niveau. Deze na-oorlogse ontginning heeft plaatsgevonden voor losse kalkmergel vanaf de jaren veertig tot de zestiger jaren. De ontginningswijze kunt u naslaan in een artikel gepubliceerd in SOK-Mededelingen *2) Het eerste niveau boven de moderne ontginning was ooit één van de zelfstandige groeven met twee schacht-ingangen en een waterput waarbij het jaartal 1-5-1761 is aangetroffen. Een belangrijk gedeelte van deze oude groeve is ontgonnen via twee afgedichte schachten gelegen aan de Susserweg. Vanuit een nog hoger gelegen niveau (in dit geval etage) toegankelijk via een in de mergel uitgekapte steile trap (graet) heeft de eerste ontginning plaatsgevonden. Enkele zeer gevaarlijke gaten (2 x 2 meter) in de vloer dienden als afvoer van de champignonmest en als toevoer (circulatie) van lucht. Zelfs hierboven is dan nog weer een hoger niveau naar een kamer met een graet (60 x 60 cm.) die leidde naar de tuin van een huis dat ook deel uitmaakte van het buurtschap de Keel. Bij de opgang naar de kamer met graet vonden we meerdere opschriften die data aangeven van 1767, 1769, 1770. Door de verbreding van het Albertkanaal eind jaren zeventig van de vorige eeuw is de etage boven de ingang pas zichtbaar geworden. Als gevolg van het afgraven, zijn de gangen aangesneden die tegenwoordig vanaf het kanaal zichtbaar zijn. Ook hier betreft het een zelfstandige schachtontginning die heeft plaatsgevonden vanuit een ander huis op de Keel. Deze groeve is via een tunnel ooit met de andere groeven verbonden ten behoeve van de champignonkweek. De gaten die vanaf het kanaal zichtbaar zijn, werden enkele jaren geleden van hekwerken voorzien, maar zijn en worden regelmatig door illegale bezoekers gesloopt om via de tunnel toegang te verkrijgen tot het grote stelsel. Meerdere malen hebben in de gevaarlijke schachten van de Keel ernstige ongevallen plaatsgehad, waarbij een tiental jaren geleden zelfs een dode viel te betreuren. De Keel biedt een scala van alle mogelijke ontginningswijzen die men kan bedenken, waaronder de Kannermethode, de boor-schietmethode, ketting-en cirkelzaag ontginning en zelfs de Sibberbreekwijze* ontbreekt niet. Iemand die de verschillende mogelijkheden van mergelontginning ondergronds wil bestuderen kan hier zijn of haar hart ophalen. De Keel was tot 1962 in gebruik voor de winning van blokken en losse kalkmergel, champignonkwekerij, clandestiene stokerij en later zelfs als verstoppplaats van gestolen peperdure automobielen Recent diende de groeve meerdere malen als housepartyzaal. Het bovenste stelsel is alleen toegankelijk is via een graet* of trap. De Keel herbergt jaarlijks enkele honderden overwinterende vleer-

muizen. Het afgelopen jaar werden niet minder dan 450 overwinterende vleermuizen geteld. Men mag gerust aannemen dat het werkelijke aantal vleermuizen veel hoger ligt, maar iedereen die de Keel kent weet dat er behalve Groeve Mathus geen ander gangenstelsel is waar de vleermuis-batjes zich zo goed kunnen verstoppen als in de boorgaten van de Keel. Vandaar dat ook voor de Keel de regels gelden die onlangs door de van Schaik zijn vastgelegd voor het winterbezoek aan de groeven voor de Keel. Een uitvoerig artikel omtrent de Keel zal binnenkort nog worden gepubliceerd.

Met speciale dank aan de vrijwilligers van de opruimacties:

1ste dag 24 april; Rik Bastiaens, Ger Beckers, Henk Blaauw, Ton Breuls, Jos Cobben, Walther vd Coelen, Simone Frissen, Ger Goesens, Peter Jennekens, Wim Kneepkens, Jeffrey Orbons, Joep Orbons, Michelle Orbons, Saeed Parto, Henk Ramaekers, Carla Ramakers, Wil Ramakers, Marco Slieker, Henk van Vliet, Karel Walraven, Luck Walschot, Jola Weiland, Marcel Weiland, Ger Wishaupt, en zeker Indy, de 6 jarige Fell-Pony.

2e dag 22 mei: Jos Cobben, Walther vd Coelen, Ger Goessens, Rob Heckers, Peter Jennekens, Jan Laumen, Jacques Maes, Jeffrey Orbons, Joep Orbons, Rian Pulles, Carla Ramaekers, Wil Ramaekers, Henk Ramakers, Marco Slieker, Henk van Vliet, Luck Walschot en Ger Wishaupt.

3e dag 4 juni: Philippe Duchateau, Gerrit vd Mast, Luck Walschot, Jos Cobben, Jeffrey en Joep Orbons, en Henk van Vliet.

*1 J. Van Heukelom, Toponymie van Kanne (z.p. 1937).

*2 L Walschot, "Wat slecht is valt kapot", SOK-Mededelingen 27 (Maastricht 1997)2-15.

Vrienden van de Van Schaïkstichting

De onderstaande lijst bevat de namen van de Vrienden van de Van Schaïkstichting die aangegeven hebben geen bezwaar te hebben openbaar genoemd te worden als donateur van de stichting.

Vanaf € 25 per jaar kunt u ook donateur van de stichting worden. U krijgt jaarlijks een uitnodiging voor de Groevedag waar u het werk van de stichting kunt aanschouwen. Daarnaast wordt u twee maal per jaar door middel van de nieuwsbrief "Steunpilaar" op de hoogte gehouden van het wel en wee van de stichting. Een briefje naar ons secretariaat op Postbus 2235, 6201 HA Maastricht volstaat. U kunt ook rechtstreeks op ons rekeningnummer storten: SNS-Bank Maastricht 92.98.12.034 of KBC Bank (B) 745-0030689-09.

Wij danken iedereen die met zijn of haar financiële bijdrage de Stichting ir. D.C. van Schaïk steunt in haar activiteiten.

Dhr. A.A.H. Barten, GELLIK. België
Dhr. H.J.M. Beaumont, MAASTRICHT.
Dhr. R.P. Beaumont, MAASTRICHT.
Dhr. J.J. Beckers, EIJDEN.
Dhr. P.G.H. Beckers, MAASTRICHT.
Dhr. drs. G.J. Beijer, MAASTRICHT België
Dhr. H. Blaauw, MALDEN
Mvr. J. Blijham- Pama, ZEIST.
Dhr. J.L.P. Bovy, MAASTRICHT.
Dhr. P.J. Brand, ECKELRADE.
Dhr. R.D. Carriere, mvr. Th.J.Carriere - van Schaik,
LEIDERDORP
Mvr. TH.G.M. Colen-Beijer, MOERGESTEL.
Bouwbedrijf Coppes BV., Dhr. H.N. Degens,
VALKENBURG AAN DE GEUL.
Dhr. J. van Deurse, MAASTRICHT.
Caves Cadier, Dhr. R. Dreessen, CADIER EN KEER.
Dhr. A.A.T.M. Eliens, LEENDE.
Mvr. M.E.TH. Estourgie-Beijer, LANAKEN. België
Dhr. P.H.J. Franssen, GULPEN.
Dhr. H.H.N. Geurts, VALKENBURG AAN DE GEUL.
Mvr. J. de Goede, MAASTRICHT.
Dhr. J.H. Gorissen, MAASTRICHT.
Dhr.mr.E.de Grood, 'S GRAVENVOEREN (B)
Dhr. A.H.G.L. Hamelers, MAASTRICHT.
Dhr. E.H.C.E. Honee, MAASTRICHT.
Dhr. M. Hoogerwerf, LANDGRAAF.
Stichting Jezuitenbergh, Dhr. drs. B.G.M. Houben,
MAASTRICHT.
Dhr. ing. P.H.H. Houben, MAASTRICHT.
Dhr. H.S. Hovens, MAASTRICHT.
Pandrim Heerlen B.V., Dhr. Mr. P.C.H.M. Huijsmans,
CLERMONT. België
Dhr. H.G.A. Koene, MAASTRICHT.
Dhr. P.M.B.L. Koene, MAASTRICHT.
Dhr. J.T.F.M. Krekel, GELEEN.
Dhr. E.H.J.R. Lamkin, MAASTRICHT
Mvr. L.M.J. Lamkin- Colson, MAASTRICHT.
Dhr. G.H.V. van Lijf, MAASTRICHT.
Dhr. J.M.G. Maes, MAASTRICHT.
Dhr. S.E. Minis, MAASTRICHT.
Dhr. H.H. Mooren, BERGEN OP ZOOM.
Gilde van de Berghmennekes, Dhr. W.E.M.G. Nelissen,
MAASTRICHT.
Apotheek Ten Horn, Dhr. R.F.J.M. Oostwegel,
MAASTRICHT.

Chateau Sint Gerlach Hotel, Dhr. C. Oostwegel,
VALKENBURG AAN DE GEUL.
Dhr. H. Oppenhuis de Jong, HAARLEM.
Dhr. P.M. Orbons, GRONSVELD.
Dhr. J. Peumans, RIEMST. België
Dhr. G.F.F.M. Pieters, MILSBEEK.
ENCI Maastricht BV., Dhr. M. Poesen, MAASTRICHT.
Dhr. J. Popma, DELFT.
Dhr. C.A.T. Pulles, MAASTRICHT.
ASP Adventure B.V., Dhr. R. Remeiers, VALKENBURG
A/D GEUL.
Dhr. P. Rodenburg, MAASTRICHT.
RO Groep, Dhr. ir. F.A.A.M. Roosen, MAASTRICHT.
Dhr. dr. ir. E.P.M. Rousseau, MAASTRICHT.
ESP Erik Sauter Partenaire b.v., Dhr. E.J.P.M. Sauter,
NEERHAREN. België
Dhr. ing. W.C.L. van Schaik, GELDROF.
Dhr. L. Schoenmakers, MAASTRICHT.
Dhr. drs. J. Silvertant, MAASTRICHT
Dhr. B.G.J.J. Snelder, MAASTRICHT.
Dhr. L.S.J.M. Spronck, MAASTRICHT.
Rederij Stiphout/Festivillage, Dhr. C.B.C.A. van
Stiphout, MAASTRICHT.
Dhr. A.P.R. van der Stroom, MAASTRICHT.
Dhr. drs. H.W. de Swart, LEIDEN.
Dhr. I. Thys, RIEMST. België
Dhr. F.B. Vandehoek, MAASTRICHT.
Dhr. dr. A.M. Voûte, SOEST.
Dhr. drs. A.P. Witlox, MAASTRICHT.

Medewerkers betrokken bij de stichting.

Bestuur:

- Joep Orbons, voorzitter.
- Wilfred Schoenmakers, secretaris.
- Desirée Schoenmakers, penningmeester.

Comité van aanbeveling:

- G.Beijer, voorzitter.
- C.Oostwegel.
- G. van Lijf.
- S. Sleijpen.

Groevenbeheerders:

- Apostelgroeve, Ton Breuls.
- Fallenberggroeve, Pim Houben.
- Flesschenberggroeve, Jan Laumen.
- Gewandgroeve en Heiberggroeve, Hub Geurts.
- Heerderberggroeve, Henk Ramakers.
- Houbenbergske, Erik Honée en Marc Koch.
- Keldertjes Slavante, Wil Ramaekers.
- De Keel, Luck Walschot.
- Koeleboschgroeve, Ed de Grood.
- Nieuwe Groeve achter Huize St. Joseph, Han Bochman.
- Roothergroeve, John Hageman.
- Scharnderberggroeve, John Knubben.
- Scheulderberg, Peter Jennekens.
- Theunisgroeve, Giel Bindels.

Technische commissie:

- Olav Hensing, coördinator.
- Han Bochman.
- Norbert Hensing.
- Cham Peters.
- Jo Pantekoek.
- Mark Koch.
- Philippe Meijers.
- Marco Sliker.
- John Vincken.

Coördinator rondleidingen:

- Peter Jennekens.

Groevewacht:

- Wim Kneepkens

Medewerkers:

- Wil en Carla Ramaekers.

Redactie Steunpilaar:

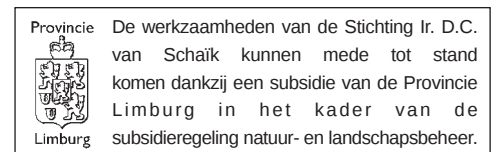
- Rob Heckers.
- Jacquo Silvertant.

Adviseurs:

- Ed de Grood, juridische zaken.
- Roland Bekendam, mijnbouwtechnische zaken.

Referentieraad:

- K. Huntjens.
- D. de Graaf.
- R. Brandt.
- J. Felder.
- S. Van der Leeuw.
- A. Voûte.
- W. Van Schaik.

Colofon

Redactie: Jacquo Silvertant
Lay-out: Rob Heckers
Druk: Stereo+Grafia, Maastricht
Redactieadres: Stichting ir. D.C. van Schaik
Postbus 2235
6201 HA Maastricht
e-mail: info@vanschaikstichting.nl
Web-site: www.vanschaikstichting.nl
Bankrekening: SNS Bank Maastricht 92.98.12.034
KBC Bank Vroenhoven: 745-0030689-09

Kamer van Koophandel
voor Zuid Limburg: 14056739

De Steunpilaar van de Van Schaikstichting verschijnt twee maal per jaar, in april en in augustus. oude exemplaren van de Steunpilaar kunnen bij de stichting nabesteld worden, zolang de voorraad strekt. Zie de website voor details. De Van Schaikstichting is een onderdeel van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg en werkt nauw samen met de Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven.